

PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE OŁAWSKIM
NA LATA 2015 – 2017

Spis treści

WSTĘP.....	3
I. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014.....	4
II. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Oławskim.....	7
III. Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Oławskim.....	15
IV. Cele Programu i sposoby ich realizacji.....	20
V. Źródła finansowania systemu pieczy zastępczej.....	33
VI. Realizatorzy Programu.....	33
VII. Limit rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka.....	34
VIII. Przewidywane efekty realizacji Programu.....	35

WSTĘP

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz.135 ze zm.), reguluje zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz sprawowania pieczy zastępczej.

Zgodnie z preambułą ustawy celem podstawowym jest:

1. dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, troska o ich harmonijny rozwój i przyszła samodzielność życiowa oraz ochrona ich praw i wolności,
2. dobro rodziny, która stanowi podstawową komórkę społeczną oraz naturalne środowisko rozwoju oraz dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Cele te mogą być osiągnięte przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami.

Głównym założeniem ustawy jest profilaktyka oraz praca z rodziną biologiczną przez lokalny system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminy wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz określa konsekwencje bezskuteczności udzielanej pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

Art. 180 pkt.1 przedmiotowej ustawy wskazuje na obowiązek opracowania przez powiat 3 letniego programu rozwoju pieczy zastępczej. Powiat Oławski Uchwałą Rady Powiatu w Oławie r., Nr XX/152/2012 z dnia 26 czerwca 2012 r., przyjął Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014, który realizowany był przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej – Dom Dziecka w Oławie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Oławie oraz Zarząd Powiatu w Oławie.

W związku z upływem okresu obowiązywania Programu należało opracować nowy dokument, który na bazie dotychczasowych doświadczeń uwzględni m.in. organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, przyznawanie świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych przewidzianych ustawą.

Jak wykazuje ustawa: "System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach

niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.”

Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są:

- 1) Jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 2) Placówki wsparcia dziennego,
- 3) Organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
- 4) Placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- 5) Regionalne placówki opiekuńczo- wychowawcze,
- 6) Regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne,
- 7) Interwencyjne ośrodki preadopcyjne,
- 8) Ośrodki adopcyjne,
- 9) Podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W latach 2012 – 2014 organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Oławskim był Dom Dziecka w Oławie. Realizacją zadań w sferze rodzinnej pieczy zastępczej zajmował się utworzony w Placówce Zespół Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Uchwałą Zarządu Powiatu w Oławie Nr 4/2014, z dnia 16 grudnia 2014 r., Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Oławie zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Oławskim.

I. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014 przewidywał następujące efekty realizacji:

1. Zwiększenie liczby kandydatów podejmujących się zorganizowania i prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Wzrost liczby miejsc dla dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej w rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Zmniejszenie liczby miejsc w Domu Dziecka w Oławie.
4. Spadek liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej poprzez rozwój współpracy pomiędzy instytucjami, które mają wpływ na poprawę sytuacji dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych.

Zamierzenia poprzedniego Programu udało się częściowo zrealizować. W latach 2012-2013: dwudziestu trzech kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (11 małżeństw i 1 osoba samotna) ukończyło szkolenia i otrzymało kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej, w tym 5 nowych kandydatów – 2 małżeństwa i 1 osoba samotna (którzy nie mieli wcześniej umieszczonych dzieci w pieczy zastępczej). Wszystkie nowe osoby, które zostały zakwalifikowane do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, obecnie sprawują swoją funkcję, jedna jako zawodowa rodzina zastępcza i dwie jako niezawodowe rodziny zastępcze.

W 2014 r. do Zespołu Rodzinnej Pieczy Zastępczej zgłaszały się osoby zainteresowane rodzicielstwem zastępczym, ale tylko jedna osoba wyraziła zgodę na przejście procedury kwalifikującej kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Nie udało się zmniejszyć liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Z przeprowadzonej analizy wynika, że z rodzinami dzieci z powiatu oławskiego umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2012-2014, właściwie nie pracowali asystenci rodziny. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny w samorządach gminnych wciąż rośnie, zatem ocena, czy przyczyni się to do zmniejszenia liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, musi zostać odłożona w czasie.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014 zawierał długofalowy plan przekształcenia Domu Dziecka w Oławie opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Jednym z zadań było powierzenie Domowi Dziecka w Oławie zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Dom Dziecka w Oławie wypełniał swoje zadania, powołując z dniem 01.01.2012 r. Zespół Rodzinnej Pieczy Zastępczej w ramach swojej struktury organizacyjnej.

Zespół Rodzinnej Pieczy Zastępczej realizował wszystkie ustawowe zadania na rzecz wspierania i rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, stopniowo podnosząc standardy pracy, poprzez systematyczne zwiększanie etatów koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (z jednego etatu koordynatora do 2 etatów w ciągu 2012 r., od września 2013 r. do 2,5 etatu oraz 3 etatów od czerwca 2014 r.) oraz zatrudnianie specjalistów.

W 2014 r. Zarząd Powiatu w Oławie wyraził zgodę na zaadaptowanie nieużywanych pomieszczeń Domu Dziecka na potrzeby Zespołu Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz przyznał środki finansowe na ich wyremontowanie. Polepszyły się nie tylko warunki pracy pracowników Zespołu, ale przede wszystkim jakość usług dla rodzin zastępczych. Zespół zyskał salę konferencyjną, w której odbywają się m.in. grupy wsparcia, posiedzenia

w sprawie oceny sytuacji dzieci i szkolenia, jak również pokój dla psychologa i spotkań dzieci z rodzicami biologicznymi.

Zespół wypełniał swoje zadania do 31.12.2014 r. Ustawa z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1188), wprowadziła do obecnej ustawy nowelizację art. 76, wskazując, że od 01.01.2015 r. „organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej nie może być placówka opiekuńczo-wychowawcza”.

Dom Dziecka w Oławie w 2013 r. zmniejszył stan wychowanków do 30. W placówce przeprowadzono zmiany w organizacji pracy grup wychowawczych. Z trzech grup wychowawczych i 1 grupy usamodzielnieniowej z 4 wychowankami utworzono 2 grupy wychowawcze i 1 grupę usamodzielnieniową. Przeprowadzone zmiany umożliwiły w rezultacie redukcję zatrudnienia o 2 etaty wychowawców. Jednocześnie, w związku ze zmianą formy zatrudnienia, z dniem 01.01.2014 r. uzyskano dodatkowe obniżenie etatu wychowawców o 1/2 etatu (przejście z Karty Nauczyciela na Kodeks Pracy).

Zgodnie z art. 232 pkt. 2, w powiązaniu z art. 95 pkt. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawodawca dał możliwość do dnia 31.12.2019 r. przyjmowania dzieci poniżej 10 roku życia do pieczy instytucjonalnej. Dom Dziecka w Oławie przyjmował w latach 2012-2014 dzieci poniżej 10 roku życia, w przypadku kiedy dziecko to było przyjmowane ze starszym rodzeństwem. Placówka prowadziła pracę z rodzinami biologicznymi wychowanków. W przypadku braku takiej możliwości placówka starała się nawiązać współpracę z dalszą rodziną dziecka. W okresie 2012-2014 wielu przyjętych w tym okresie wychowanków powróciło do rodziców biologicznych lub zostało przeniesionych do nowo utworzonych spokrewnionych rodzin zastępczych. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pozbawiła możliwości prowadzenia przez placówkę opiekuńczo-wychowawczą mieszkania chronionego, zadanie to pozostawiając w zakresie obszaru pracy instytucji działających na mocy ustawy o pomocy społecznej. Dom Dziecka w Oławie wystąpił do Zarządu Powiatu Oławskiego o przejęcie mieszkania grupy usamodzielnienia, usytuowanego w Oławie przy ul. Młyńskiej 62, przez inny podmiot organizacyjny powiatu, który ma umocowania prawne do prowadzenia mieszkania chronionego.

W ramach planowanego otwarcia Ośrodka Wsparcia na terenie Domu Dziecka w Oławie, placówka zwróciła się do gmin na terenie Powiatu Oławskiego z propozycją otwarcia ośrodka, a szczególnie w zakresie jego współfinansowania. W związku z brakiem odzewu ze strony gmin z terenu naszego powiatu i braku środków finansowych

na jego działalność, za zgodą Zarządu Powiatu w Oławie z dnia 16.07.2014 r. odstąpiono od utworzenia na terenie placówki Ośrodka Wsparcia.

II. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Oławskim

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. istnieje podział pieczy zastępczej na: rodzinną i instytucjonalną.

Zadania pieczy realizowane są przez powiat, a jego działania ukierunkowane są na harmonijny rozwój psychiczny i fizyczny dziecka, które wymaga szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, jak również wsparcia, bezpieczeństwa i nauki samodzielności życiowej. Działania pieczy zastępczej nastawione są na szeroko pojęte dobro rodziny.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku, gdy rodzice biologiczni nie mogą zapewnić dziecku odpowiedniej opieki i wychowania. Jej głównym celem jest powrót dziecka do rodziny biologicznej, po jej wcześniejszym zrehabilitowaniu, a gdy nie jest to możliwe - przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego życia, pokonywania trudności zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zaspokajania potrzeb emocjonalnych.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. W przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie starosta zawiadamia niezwłocznie sąd.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Rodzinną pieczę zastępczą stanowią rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. Instytucjonalna pieczę zastępcza to placówki opiekuńczo – wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Obie formy zapewniają dziecku, które jest pozbawione całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej - całodobową opiekę i wychowanie. Pieczę zastępcza ma za zadanie również zaspokajać

najważniejsze potrzeby dziecka, m.in. emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne, religijne.

Pieczna zastępcza zapewnia:

1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;

2) przygotowanie dziecka do:

a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,

b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,

c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;

3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Opiekunowie zastępczy mają obowiązek realizować następujące zadania:

1) traktować dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,

2) zapewniać dostęp do przysługujących świadczeń rodzinnych,

3) zapewniać kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych,

4) zapewniać rozwój uzdolnień i zainteresowań,

5) zaspakajać jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne,

6) zapewniać ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,

7) umożliwiać kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza:

a) spokrewniona,

b) niezawodowa,

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;

2. rodzinny dom dziecka.

W rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym

czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

W razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

TABELA 1

Podział rodzinnej pieczy zastępczej na formy

Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodzinne domy dziecka
Stanowią je małżonkowie lub osoba, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.	Stanowią je małżonkowie lub osoba, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.	Stanowią je małżonkowie lub osoba, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.	Stanowią je małżonkowie lub osoba, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

TABELA 2

Podział rodzin zastępczych zawodowych na formy

Rodziny zastępcze zawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe		Rodzinne domy dziecka
	pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	specjalistyczne	
Umieszcza się w nich nie więcej niż 3 dzieci; w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci	Umieszcza się w nich nie więcej niż 3 dzieci; w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci - na pobyt okresowy, do czasu uregulowania ich sytuacji prawnej, nie dłużej niż na 4 do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o: powrót dziecka do rodziny, przysposobienie, umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.	Umieszcza się w nich w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich; w rodzinie tej może wychowywać się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci.	Może w nich przebywać łącznie 8 dzieci osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzących rodzinny dom dziecka, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

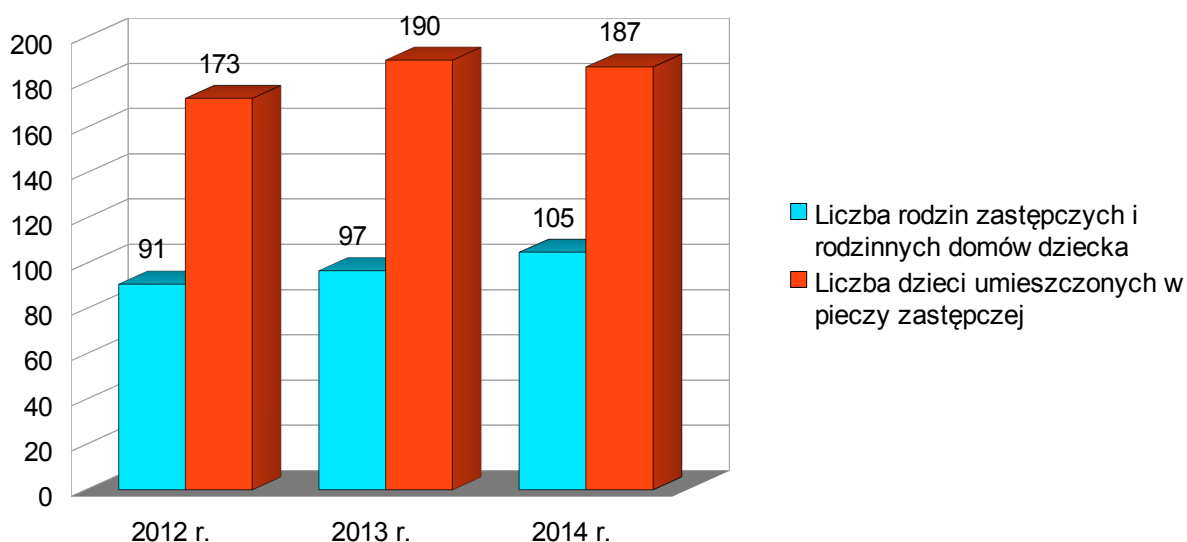
TABELA 3

Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dzieci w nich umieszczonych, na przestrzeni lat 2012, 2013 i 2014

Rok	2012	2013	2014
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	58	59	60
Liczba umieszczonych dzieci	75	74	73
Rodziny niezawodowe	22	26	30
Liczba umieszczonych dzieci	40	38	40
Rodziny zastępcze zawodowe	1	2	4
Liczba umieszczonych dzieci	2	7	13
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2	2	2
Liczba umieszczonych dzieci	12	22	10
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	2	2	2
Liczba umieszczonych dzieci	6	8	8
Rodzinne domy dziecka	6	6	7
Liczba umieszczonych dzieci	38	48	43

Źródło: dane własne PCPR i ZRPZ

WYKRES Nr 1

Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dzieci w nich umieszczonych, na przestrzeni lat 2012, 2013 i 2014

Zasadniczą zmianą, jaka dokonała się na przełomie tych trzech lat była likwidacja dwóch rodzinnych domów dziecka (z jednego na podstawie postanowień Sądu dzieci zostały przeniesione do innych rodzinnych domów dziecka, z powodu niewłaściwego funkcjonowania, a z prowadzenia drugiego rodzinnego domu dziecka prowadzący sami zrezygnowali) oraz przekształcenie się zawodowej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego w rodzinny dom dziecka.

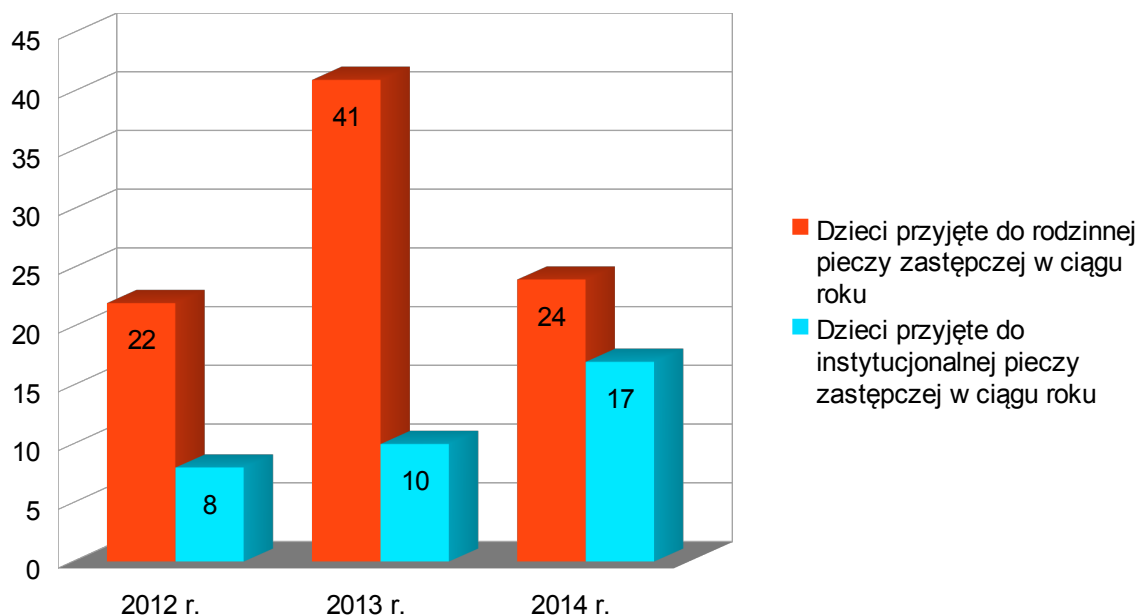
TABELA 4

Liczba dzieci przyjętych do rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Rok	Liczba dzieci
2012	22
2013	41
2014	24

Źródło: dane własne PCPR i ZRPZ

WYKRES Nr 2

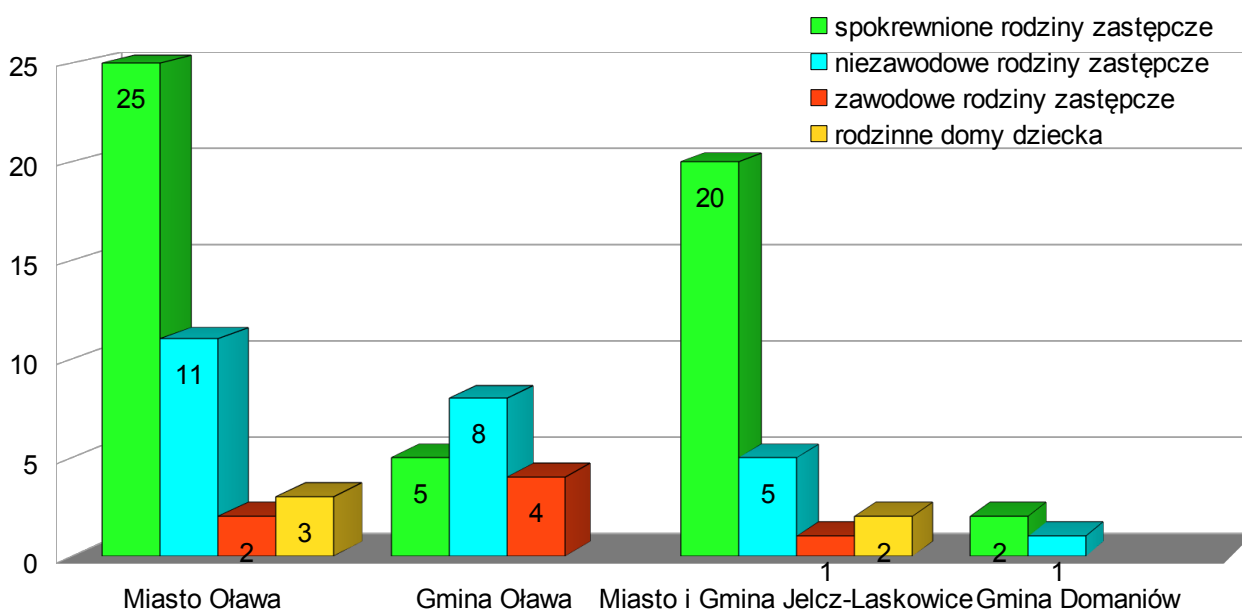

Liczba dzieci przyjętych do rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Powiat oławski tworzą: Miasto Oława, Miasto i Gmina Jelcz-Laskowice, Gmina Oława, Gmina Domaniów. W powiecie oławskim na dzień 31.12.2014 r. funkcjonowały 52 rodziny zastępcze spokrewnione zapewniające opiekę 61 dzieciom, 25 rodzin zastępczych niezawodowych, w których wychowywało się 35 dzieci. W 4 rodzinach zastępczych zawodowych przebywało 12 dzieci, a w 2 rodzinach zastępczych zawodowych specjalistycznych 7 dzieci (w tym 6 niepełnosprawnych). W jednej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przebywa aktualnie 6 dzieci, a w 5 rodzinnych domach dziecka 38 dzieci.

Podział rodzin zastępczych ze względu na usytuowanie w poszczególnych gminach na dzień 31.12.2014 r. przedstawiono na wykresie nr 3.

WYKRES Nr 3

Liczba rodzin zastępczych w poszczególnych gminach – stan na dzień 31.12.2014 r.

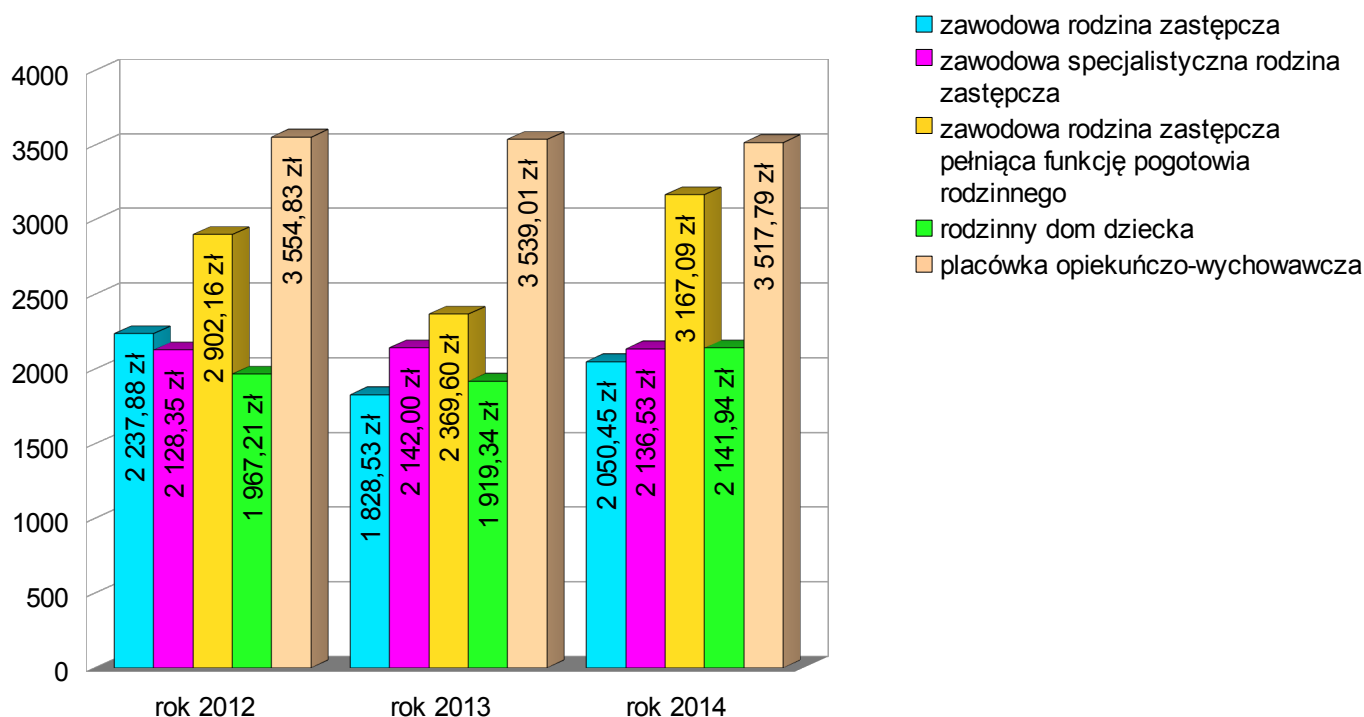
TABELA 5

Średni miesięczny koszt utrzymania dzieci w pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Średni miesięczny koszt utrzymania dzieci w pieczy zastępczej w latach 2012-2014			
	rok 2012	rok 2013	rok 2014
rodzina zastępcza zawodowa	2 237,88 zł	1 828,53 zł	2 050,45 zł
rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna	2 128,35 zł	2 142,00 zł	2 136,53 zł
rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	2 902,16 zł	2 369,60 zł	3 167,09 zł
rodzinny dom dziecka	1 967,21 zł	1 919,34 zł	2 141,94 zł
placówka opiekuńczo-wychowawcza	3 554,83 zł	3 539,01 zł	3 517,79 zł

Źródło: dane własne PCPR

WYKRES Nr 4

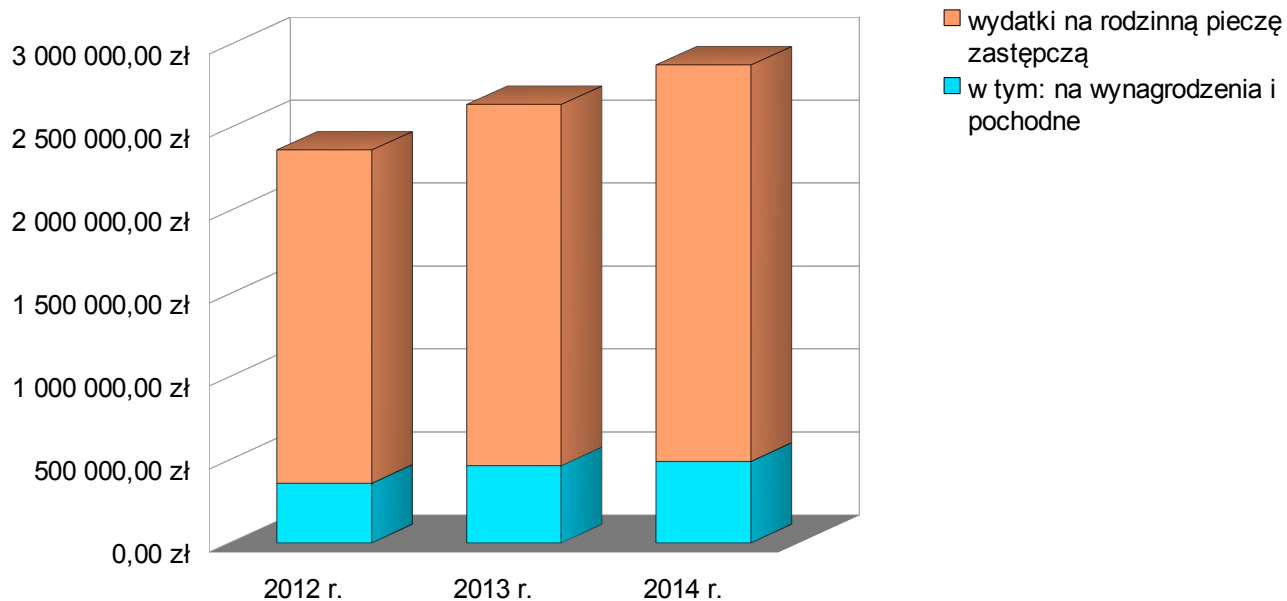
Zestawienie średnich miesięcznych kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej w latach 2012-2014

TABELA 6

Wydatki na rodzinną pieczę zastępczą w latach 2012-2014

Rok	Wydatki (świadczenia obligatoryjne, fakultatywne i wynagrodzenia opiekunów zastępczych)	W tym wynagrodzenia i pochodne
2012	2 367 069,22 zł	359 157,36 zł
2013	2 640 711,79 zł	465 962,86 zł
2014	2 878 939,19 zł	491 180,31 zł

WYKRES Nr 5

Wydatki na rodzinną pieczę zastępczą w latach 2012-2014

III. Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Oławskim

Na terenie powiatu oławskiego funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego – Dom Dziecka w Oławie.

Zgodnie z decyzją z dnia 26 lutego 2008 r. Wojewoda Dolnośląski wydał zezwolenie powiatowi oławskiemu na prowadzenie publicznej, całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego pod nazwą Dom Dziecka z siedzibą w Oławie, pl. Zamkowy 17, na czas nieokreślony, z liczbą miejsc 36, z czego: 30 miejsc socjalizacyjnych i 6 miejsc w mieszkaniu dla usamodzielnianych wychowanków. Dom Dziecka w Oławie figuruje w rejestrze placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonym przez Wojewodę Dolnośląskiego pod numerem DD 11/15/01. Uchwałą Nr 443/2009 Zarządu Powiatu w Oławie z dnia 23 czerwca 2009 r. wprowadzono zmiany do Regulaminu Organizacyjnego Domu Dziecka w Oławie, m.in. obniżając limit miejsc do 4 w mieszkaniu dla usamodzielnianych wychowanków. Po wprowadzeniu niniejszej zmiany Dom Dziecka w Oławie zapewniał 30 miejsc socjalizacyjnych oraz 4 miejsca w mieszkaniu przy ul. Młyńskiej w Oławie, które jest przeznaczone dla pełnoletnich wychowanków i byłych wychowanków kontynuujących naukę w szkołach ponadgimnazjalnych. W związku z wejściem ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zwrócono się do Wojewody Dolnośląskiego o wprowadzeniu zmian do wydanej w 2008 r. przez niego decyzji. Z dniem 25 lutego 2014 r. Wojewoda Dolnośląski Decyzją Nr PS-IS.9423.16.2014 wprowadził zmianę i ustalił regulaminową liczbę miejsc w Domu Dziecka w Oławie na 30. W sytuacjach wyjątkowych placówka zapewnia również opiekę w trybie interwencyjnym.

W okresie od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31.12.2014 r. ruch wychowanków w poszczególnych latach przedstawiono poniżej w tabelach nr 7, 8 i 9.

TABELA 7

Ruch wychowanków w Domu Dziecka w Oławie w 2012 r.

Stan na dzień 01.01.2012 r.	Przyjęcia		Odejścia		Stan na 31.12.2012 r.
	Miejsce wcześniejszego pobytu		Miejsce/ powód odejścia		
35	Doprowadzeni przez policję z ucieczki z placówki	1	Odebrani do placówki z interwencji	1	34
	Doprowadzeni przez policję z ucieczki od rodziny biologicznej	1	Odebrani przez rodzinę biologiczną z interwencji	1	
	Doprowadzeni przez policję z interwencji w rodzinie biologicznej	1	Odebrani przez rodzinę biologiczną z pobytu interwencyjnego	1	
	Pogotowie Rodzinne	1	Niezwadkowa Rodzina Zastępcza	3	
	Spokrewniona rodzina zastępcza	2			
	Niezwadkowa Rodzina Zastępcza	1	Usamodzielnienia	3	
	Rodzina naturalna	1			
RAZEM	8	RAZEM	9		

Źródło własne: Dom Dziecka w Oławie

TABELA 8

Ruch wychowanków w Domu Dziecka w Oławie w 2013 r.

Stan na dzień 01.01.2013 r.	Przyjęcia		Odejścia		Stan na dzień 31.12.2013 r.
	Miejsce wcześniejszego pobytu	Ilość dzieci	Miejsce/ powód odejścia	Ilość dzieci	
34	Przeniesienie z placówki resocjalizacyjnej	1	Usamodzielnieni	7	26
			Skreśleni z powodu pełnoletniości	2	
	Przyjęci z rodziny naturalnej	7	Przeniesieni do Rodzinnego Domu Dziecka	2	
	Przeniesieni z Pogotowia Rodzinnego	1	Odebrani przez rodzinę biologiczną	5	
	Przeniesieni z Zawodowej Rodziny Zastępczej	1	Przeniesieni do Niezwadkowej Rodziny Zastępczej	2	
	RAZEM	10	RAZEM	18	

Źródło własne: Dom Dziecka w Oławie.

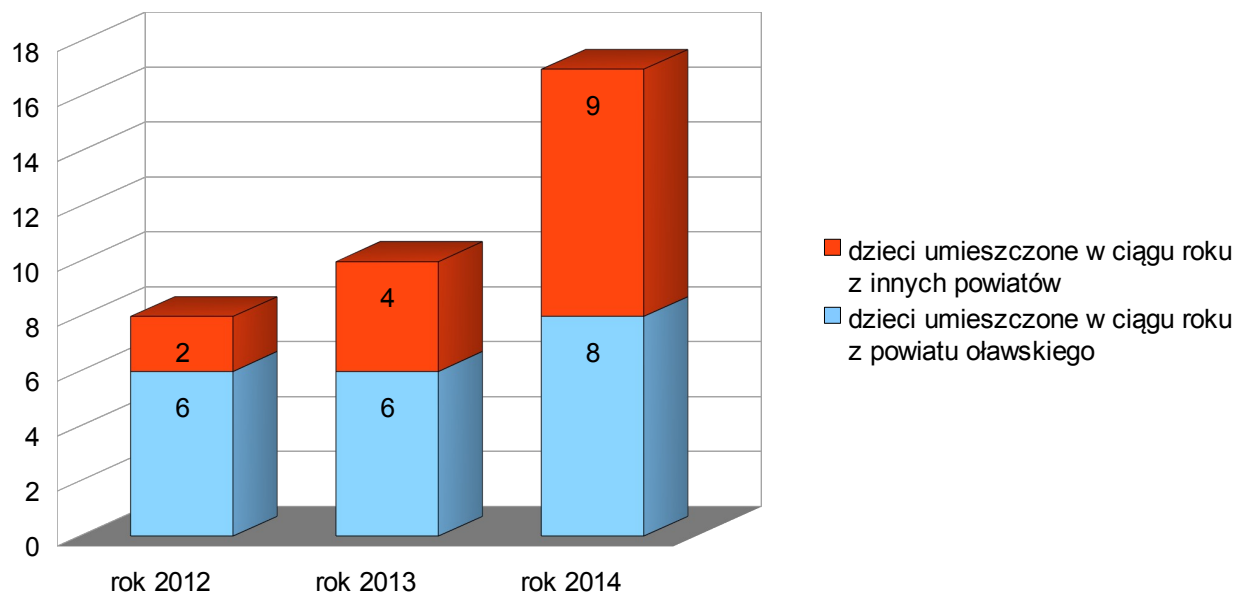
TABELA 9

Ruch wychowanków w Domu Dziecka w Oławie w 2014 r.

Stan na dzień 01.01.2014 r.	Przyjęcia		Odejścia		Stan na 31.12.2014 r.
	Miejsce wcześniejszego pobytu	Ilość dzieci	Miejsce/ powód odejścia	Ilość dzieci	
26	Przyjęci z rodziny naturalnej	12	Usamodzielnieni	4	29
	Przyjęci z Niezawodowej Rodziny Zastępczej	1	Skreśleni z powodu pełnoletniości	3	
	Przyjęci z Rodzinnego Domu Dziecka	1	Przeniesieni do Rodzinnego Domu Dziecka	3	
	Przeniesieni z Pogotowia Rodzinnego	2	Odebrani przez rodzinę naturalną	3	
	Przeniesieni z Zawodowej Rodziny Zastępczej	1	Przeniesieni do Spokrewnionej Rodziny Zastępczej	1	
	RAZEM	17	RAZEM	14	

Zródło własne: Dom Dziecka w Oławie.

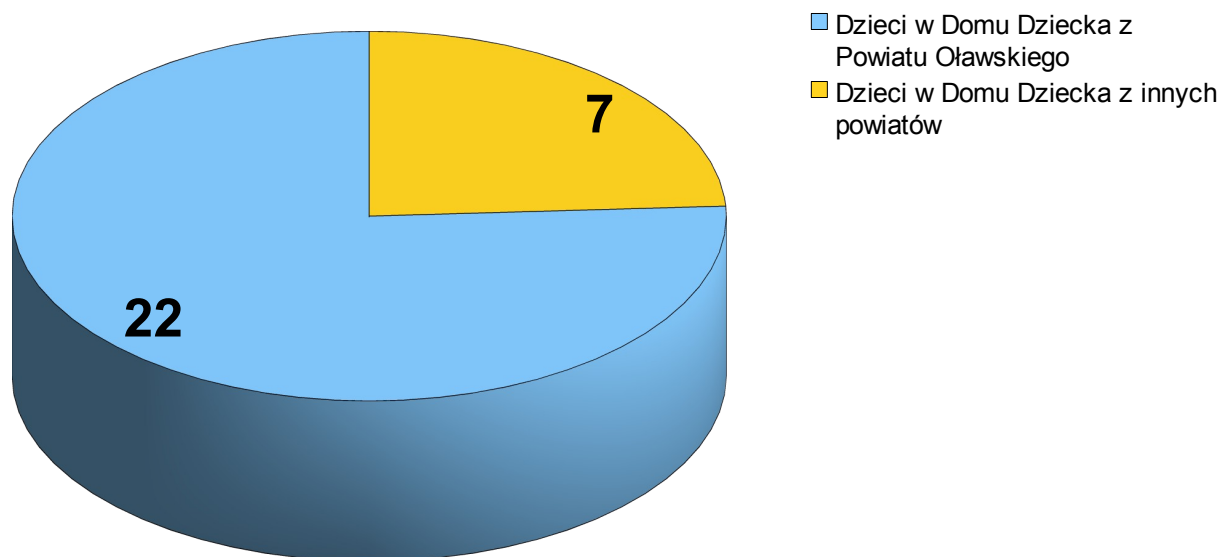
WYKRES Nr 6

**Liczba dzieci umieszczonych w ciągu roku w Domu Dziecka w Oławie
w latach 2012-2014,
z podziałem na dzieci pochodzące z powiatu olawskiego i dzieci z innych powiatów**

Na dzień 31.12.2014 r. w Domu Dziecka w Oławie przebywało 29 dzieci, z tego 22 z powiatu oławskiego, 2 z powiatu kamiennogórskiego, 2 z powiatu zgorzeleckiego, 1 z powiatu wołowskiego, 1 dziecko z powiatu jaworzańskiego i 1 z powiatu lwóweckiego.

WYKRES Nr 7

Liczba dzieci w Domu Dziecka w Oławie na dzień 31.12.2014 r. z podziałem na dzieci pochodzące z powiatu oławskiego i dzieci pochodzące z innych powiatów

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w pieczy instytucjonalnej w okresie 4 lat od wejścia w życie niniejszej ustawy tj. od 01.01.2012 r. mogą być umieszczane dzieci powyżej 7 roku życia. Przebywać w placówkach będą mogły w okresie 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. Po upływie tego okresu w placówkach będą mogły przebywać jedynie dzieci powyżej 10 roku życia. Umieszczanie dzieci poniżej tego wieku będzie możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach (łączenie ze starszym rodzeństwem, stan zdrowia dziecka). W związku z powyższym zasadny będzie rozwój rodzinnych form opieki zastępczej, która będzie sprawowana wobec młodszych dzieci i dzieci specjalnej troski, np. przewlekle chorych, w sytuacjach kiedy rodzice biologiczni nie zapewniają im właściwej opieki i wychowania.

Liczba wychowanków w poszczególnych latach 2012 do 2014 uległa zmniejszeniu. W 2012 r. średnio przebywało w placówce 33 dzieci, w 2013 r. 29 dzieci i 2014 r. 29 dzieci. W związku ze spadkiem ilości dzieci w placówce i zmianą formy zatrudnienia

pracowników pedagogicznych od dnia 01.01.2014 r., zw. z zatrudnieniem z Kodeksu Pracy (uprzednio na Kartę Nauczyciela) obniżeniu uległy wydatki zrealizowane w poszczególnych latach 2012-2014, co szczegółowo przedstawia tabela nr 10.

TABELA 10

Wydatki Domu Dziecka w latach 2012-2014

Rok	Wykonanie wydatków przez Dom Dziecka w Oławie
2012	1.352.607,83
2013	1.224.347,76
2014	1.183.143,34

Źródło własne: Dom Dziecka w Oławie

TABELA 11

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w latach 2012 - 2015 w Domu Dziecka w Oławie

Rok	Średni koszt utrzymania dziecka	Uwagi
2012	3.554,83	
2013	3.539,01	
2014	3.517,79	
2015	3.349,82	Zaplanowany koszt

Źródło własne: Dom Dziecka w Oławie

IV. Cele Programu i sposoby ich realizacji

Cel I. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej

Cele szczegółowe:

1. Promowanie działań na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Pozyskanie nowych kandydatów do pełnienia funkcji opiekunów zastępczych.
3. Podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych.
4. Zapewnienie i udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom zastępczym.
5. Wsparcie osób sprawujących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej (koordynatorzy, wolontariat, grupy wsparcia i samopomocowe).
6. Rozwój współpracy jednostek pomocy społecznej, pieczy zastępczej i sądów na rzecz pieczy zastępczej.
7. Skuteczna kontrola nad organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

Działania:

Osiągnięcie pierwszego celu powinno następować poprzez sprawne i efektywne kontynuowanie podjętych już działań przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

1. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 1: „Promowanie działań na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej”:

- Wszelkie działania na rzecz rodzinnych form opieki zastępczej, dążące do jej wsparcia czy rozwoju są działaniami na rzecz rodziny, tym samym dziecka. To w środowisku rodzinnym powinny wychowywać się dzieci, jest ono nie tylko naturalnym, ale też najlepszym środowiskiem wzrastania każdego z nich. Dotychczas najlepszą formą promocji rodzicielstwa zastępczego w naszym powiecie okazał się przykład już funkcjonujących rodzin. Aby zawodowe rodzicielstwo zastępcze miało pozytywny oddźwięk, aby pozyskać kolejnych kandydatów, należy organizować imprezy promujące rodzicielstwo zastępcze, np. z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego i informować o nich lokalne

środowisko za pomocą mediów. Od kilku lat takie działania są podejmowane w postaci pikników rodzinnych, nagradzanie opiekunów zastępczych, którzy obchodzą jubileusz 10-lecia bycia rodzicem zastępczym, czy zapoczątkowane w ubiegłym roku: Święto pieczonego ziemniaka oraz Mikołajki dla dzieci i młodzieży z pieczy zastępczej. Takim imprezom powinno towarzyszyć rozwieszenie plakatów i ulotek informujących o potrzebie pozyskania nowych opiekunów zastępczych.

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka powinny być dostrzegane przez lokalne środowisko, przez aktywną działalność na rzecz tego środowiska. Sposobem takiej działalności może być udział w różnych imprezach i akcjach organizowanych przez lokalne samorzady, również w roli partnerów.

2. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 2: „Pozyskanie nowych kandydatów do pełnienia funkcji opiekunów zastępczych”:

- Poszukując rodzin zastępczych należy koncentrować się na ludziach o wielkich sercach, gotowych przyjąć pod swój dach pozbawione opieki dziecko, ale ze świadomością wszelkich problemów i konsekwencji z tego wynikających. Gotowych i otwartych na poszukiwanie pomocy i ciągle podnoszących swoje kompetencje, czyli specjalistów. Dlatego ważne jest jak najszybsze opracowanie i wdrożenie procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka.

3. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 3: „Podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych”:

- Przez lata funkcjonowania systemu pieczy zastępczej w powiecie oławskim wyłoniła się grupa profesjonalistów w sprawowaniu pieczy zastępczej. Grupę tą stanowią głównie rodziny zawodowe i rodzinne domy dziecka. Są to ludzie, którzy oprócz chęci pomocy mają jeszcze odpowiednie kompetencje i umiejętności. Pracują nad wyrównywaniem deficytów swoich wychowanków, również tych psychicznych i emocjonalnych, dbają o edukację i wszechstronny rozwój. Budzą aspiracje życiowe dzieci, którymi się opiekują, pokazują życie odmienne od tego, jakie znają z domu rodzinnego. Dlatego należy zapewnić im wszelkie szkolenia, aby poprawić jakość sprawowanej przez nich opieki i wychowania oraz zapobiec wypaleniu

zawodowemu. Są jednak rodziny zastępcze zawodowe, które nie chcą brać udziału w oferowanych przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej szkoleniach, nie podnoszą swoich kompetencji we własnym zakresie.

Ważnym wyzwaniem jest z pewnością zapewnienie szkoleń i innych form podnoszenia kompetencji i umiejętności wychowawczych dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. Jest to największa ilościowo część rodzin zastępczych, raczej zamknięta i sceptycznie nastawiona do dokształcania. Są to ludzie najczęściej spokrewnieni z dziećmi, nad którymi sprawują pieczę i uważają, że to pokrewieństwo daje im wystarczające kompetencje do zajmowania się dziećmi, np. wnukami. Doświadczenie własnego rodzicielstwa nie wystarczy, aby dobrze opiekować się powierzonymi dziećmi. Dlatego oprócz organizowania szkoleń dla tej grupy odbiorców, należy podjąć działania motywujące ich do edukacji.

4. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 4: „Zapewnienie i udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom zastępczym”:

- Opiekunowie zastępczy muszą posiadać bardzo szeroki wachlarz kompetencji, aby skutecznie pomagać umieszczonym w ich pieczy dzieciom. Nie ze wszystkimi problemami muszą sobie jednak radzić sami. Każda rodzina zastępcza może w trudnej sytuacji szukać pomocy u przydzielonego jej koordynatora oraz różnych specjalistów zatrudnianych przez organizatora pieczy zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zapewnia rodzinom pomoc psychologa, pedagoga, radcy prawnego. Należy również zapewnić możliwość korzystania z usług innych specjalistów, wg zgłaszanych przez opiekunów potrzeb, np. tłumacza języka migowego, mediatora.

5. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 5: „Wsparcie osób sprawujących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej (koordynatorzy, wolontariat, grupy wsparcia i samopomocowe)”:

- Rodziny, które utrzymują stały kontakt z organizatorem pieczy, konsultują się, dokształcają się, lepiej radzą sobie ze sprawowaniem opieki. Ważna jest rola koordynatora, który wspiera rodziny w ich naturalnym środowisku. Rodziny

zastępcze i prowadzący rodzinne domy dziecka są obejmowani, na wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Od stycznia 2015 r. nastąpiły korzystne zmiany w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, na podstawie których zmniejszono liczbę rodzin zastępczych przypadających na jednego koordynatora z 30 na 15. Na pewno przyczyni się to do zwiększenia efektywności pracy koordynatorów z opiekunami zastępczymi, ich skuteczniejszą pomoc rodzinom, a przede wszystkim dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej. Należy zatem dostosowywać liczbę zatrudnianych koordynatorów do liczby rodzin funkcjonujących w powiecie. Nie tylko ilość rodzin, z którymi współpracuje koordynator jest ważna, ale przede wszystkim jego wiedza i kompetencje. Praca koordynatora polega przede wszystkim na utrzymywaniu intensywnych relacji z innymi ludźmi. Do tego niezbędna jest zdolność do nawiązywania kontaktów z innymi, umiejętność współdziałania i współpracy, bezkonfliktowość. Dodatkowymi pożądanymi predyspozycjami w tym zawodzie są: życzliwość, empatia, cierpliwość, wyrozumiałość, umiejętność zdobycia zaufania i sympatii, tolerancja. W wielu sytuacjach pomocnymi cechami mogą się okazać pomysłowość i kreatywność. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej powinien również charakteryzować się uczciwością, wysokim poczuciem odpowiedzialności, powinien być sumienny i obowiązkowy, posiadać umiejętność organizacji swojego czasu pracy. Ustawa wskazuje, że koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie oraz ma prawo do korzystania z poradnictwa zawodowego, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. To organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewnia koordynatorom szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji. W 2014 roku odbyły się szkolenia, w których uczestniczyli opiekunowie zastępczy razem z koordynatorami. Było to rozwiązanie bardzo pozytywnie odebrane przez rodziny zastępcze, dlatego warte kontynuowania.

- Przy zapewnianiu pieczy i wychowania dzieciom umieszczonym w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz wykonywaniu innych czynności związanych z realizacją zadań rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka mogą korzystać z pomocy wolontariuszy, organizowanej przez organizatora rodzinnej pieczy

zastępczej. Organizator współpracował dotychczas z kilkoma wolontariuszami, np. korzystał z pomocy wolontariuszy przy opiece nad dzieckiem, podczas uczestnictwa opiekuna w szkoleniu, jeden wolontariusz systematycznie, raz w tygodniu, udziela korepetycji z chemii i matematyki w siedzibie Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej. Należy zintensyfikować działania na rzecz pozyskania wolontariuszy, którzy np. będą pomagać dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej w nauce.

- Zawodowi opiekunowie zastępczy i prowadzący rodzinne domy dziecka z powiatu oławskiego spotykają się raz w miesiącu na grupie wsparcia. Grupa prowadzona jest przez pedagoga, odbywa się w siedzibie Zespołu. Udział w grupie wsparcia pomaga opiekunom rozwiązywać pojawiające się problemy, dostarcza pożytecznych informacji, daje możliwość korzystania z doświadczeń innych opiekunów, słuchania i akceptacji doświadczeń innych, empatycznego zrozumienia i nawiązania kontaktów społecznych z osobami o podobnych doświadczeniach, pomaga zwalczać własną bezradność i uzyskanie nowych umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, konfliktowych, które zaburzają funkcjonowanie w życiu codziennym. Dlatego jest to istotna forma wsparcia rodzin zastępczych, którą należy kontynuować.

Uczestnicy grupy wsparcia często spotykają się również w nieformalnych grupach samopomocowych, wtedy kiedy mają taką potrzebę.

- Wsparcie opiekunów zastępczych to również odpowiednie ich wynagradzanie. Niskie zarobki są źródłem niezadowolenia i jedną z przyczyn wypalenia zawodowego, dlatego należy zapewnić im jak najlepsze warunki pracy.

6. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 6: „Rozwój współpracy jednostek pomocy społecznej, pieczy zastępczej i sądów na rzecz pieczy zastępczej”:

- Skuteczne działania na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego mogą opierać się jedynie na ścisłej współpracy jednostek pomocy zastępczej, pieczy zastępczej i sądów. Na podstawie zgromadzonych informacji z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu oławskiego wynika, że z rodzinami dzieci, które były umieszczone w latach 2012-2014 w pieczy zastępczej, właściwie nie pracowali asystenci rodziny. O umieszczeniu dziecka w pieczy, ośrodki dowiadywały się w zasadzie

od organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który zwracał się z prośbą o przekazanie planu pracy z dzieckiem. Poprawa tej sytuacji nastąpiła w 2014 r., kiedy w ośrodkach pomocy społecznej zatrudniono więcej asystentów rodziny. Od września 2014 r. na posiedzenia ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, każdorazowo zapraszani są przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej oraz sądów. Zespół Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Domu Dziecka w Oławie zainicjował współpracę z Przewodniczącą III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Oławie. Współpraca ta polegała na konsultacjach niektórych prowadzonych spraw, odnośnie procedur i sposobów ich rozwiązania. Należy podtrzymać tę formę współpracy dla dobra dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

7. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 7: „Skuteczna kontrola nad organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi”:

- Ustawa z dnia z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1188) wprowadziła nowe zadanie, jakim jest sprawowanie przez zarząd powiatu kontroli nad organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi. Zarząd Powiatu w Oławie upoważnił Głównego Specjalistę ds. kontroli finansowych Starostwa Powiatowego do sprawowania kontroli nad organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka oraz Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie do sprawowania kontroli nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

Cel II. Doskonalenie istniejącego systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W Powiecie Oławskim opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym możliwości wychowywania się w rodzinie naturalnej zapewnia od 1979 r. Dom Dziecka w Oławie, przy Pl. Zamkowym 17. Przez lata działalności placówka jako forma instytucjonalnej pieczy zastępczej przeszła szereg zmian reorganizacyjnych jak i zmian w zakresie form i metod stosowanych w pracy opiekuńczo-wychowawczej z wychowankami. Ustawa z dnia

9 czerwca 2011 r. wraz ze zmianami, szczególnie zawartymi w nowelizacji wprowadzonej w 2014 r., postawiły przed placówką nowe zadania. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom wyszczególnionym w ustawie oraz zapotrzebowaniu społecznemu Dom Dziecka w Oławie planuje wprowadzenie zmian w dotychczasowej działalności w kolejnych latach 2015-2017. Zmiany te dotyczyć mają realizacji nowych zadań i zwiększenia jakości świadczonych usług opiekuńczo-wychowawczych, a w rezultacie przyczynić się do skrócenia okresu pobytu wychowanka w pieczy instytucjonalnej. Placówka zamierza doskonalić swoją działalność poprzez realizację poniżej wyszczególnionych celów szczegółowych.

Cele szczegółowe:

1. Wypracowanie form i metod współpracy z gminami czy asystentami rodzin oraz innymi instytucjami posiadającymi wiedzę o rodzinie (jej strukturze, historii, problemach, przyczynach kryzysu, ale również jej własnych zasobach), której dziecko czy dzieci zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
2. Podejmowanie działań na rzecz zmiany środowiska zastępczego.
3. Inicjowanie nowych form i metod pracy z rodziną naturalną dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej, mające na celu udzielenie wsparcia i pomocy rodzicom we właściwym pełnieniu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Zwiększenie poczucia własnej wartości i poczucia sprawstwa zbliżających się do pełnoletniości wychowanków, którzy w przyszłości będą usamodzielniani.
5. Polepszenie jakości zaspokajania zasadniczych potrzeb wychowanków o charakterze materialnym i bytowym.
6. Położenie nacisku w pracy z wychowankiem na działania stymulujące, związane z określonym stanem możliwości i potrzeb opiekuńczych.
7. Zwiększenie kompetencji i umiejętności kadry pedagogicznej.
8. Polepszenie warunków pracy i doposażenie stanowisk pracy poszczególnych pracowników.

Dom Dziecka w Oławie planuje osiągnąć poszczególne cele szczegółowe poprzez poniżej opisane działania.

1. Planowane działania dotyczące realizacji celu nr 1: „Wypracowanie form i metod współpracy z gminami czy asystentami rodzin oraz innymi instytucjami posiadającymi wiedzę o rodzinie (jej strukturze, historii, problemach, przyczynach kryzysu, ale również jej własnych zasobach), której dziecko czy dzieci zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej”:

- informowanie o przyjęciu dziecka do placówki właściwych instytucji i organizacji pracujących dotychczas z rodziną dziecka (powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, sądy, instytucje oświatowe, placówki medyczne, i inne),
- pozyskiwanie informacji od w/w instytucji o rodzinie dziecka i nim samym aby uzyskać wiedzę o aktualnej sytuacji rodziny, przyczynach kryzysu, potrzebach rodziny i jej naturalnych zasobach,
- odtwarzanie systemu własnego danej rodziny wychowanka, aby rozpoznać i ustalić, które elementy tego systemu zawiodły, ocenić możliwości i zasoby tkwiące w rodzinie i jej poszczególnych członkach oraz jej potrzeby,
- spotkania z asystentami rodziny czy przedstawicielami właściwych terytorialnie ośrodków pomocy społecznej w zakresie określenia spójnych działań systemowych wobec całej rodziny, poznania Planów Pracy z Rodziną prowadzoną w miejscu zamieszkania oraz opracowywania działań w zakresie środowiska rodzinnego do Indywidualnego Planu Pomocy Dziecku realizowanego w placówce,
- systematyczna wymiana informacji o danej rodzinie z asystentami czy innymi osobami wyznaczonymi przez gminę – monitorowanie sytuacji rodzinnej,
- zapraszanie przedstawicieli instytucji, pracującej na rzecz danego dziecka i jego rodziny, do udziału w posiedzeniach Zespołów ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka w celu ustalenia zasadności pobytu wychowanka w placówce czy określenia kierunków pracy z dzieckiem i jego rodziną,
- w sytuacji powrotu dziecka do rodziny naturalnej przekazanie ważnych informacji o dziecku i jego potrzebach, aby właściwie określić dalszą pracę z całą rodziną w miejscu zamieszkania.

2. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 2: „Podejmowanie działań na rzecz zmiany środowiska zastępczego”:

- pozyskiwanie informacji o dalszej rodzinie dziecka,
- nawiązanie kontaktu z dalszymi członkami rodziny dziecka, rozpoznanie ich sytuacji życiowej,
- ustalenie zasad współpracy z placówką, aby włączyć ich w sprawy dziecka (edukacyjne, zdrowotne i inne),
- poradnictwo w zakresie potrzeb dziecka, utrzymywania bliższych relacji i udzielanego wsparcia dziecku podczas odwiedzin w placówce czy pobytach dziecka na przepustce,
- udzielanie pomocy w wyjaśnianiu sytuacji prawnej dziecka i wspieranie rodziny podczas ich starań o przyjęcie opieki nad dzieckiem jako spokrewniona czy niezawodowa rodzina zastępcza,
- przygotowywanie dziecka do kolejnej dla niego zmiany życiowej tj. przejścia pod opiekę dalszej rodziny.

3. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 3: „Inicjowanie nowych form i metod pracy z rodziną naturalną dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej, mające na celu udzielenie wsparcia i pomocy rodzicom we właściwym pełnieniu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych”:

- informowanie rodziców naturalnych o fakcie przyjęcia dziecka do placówki,
- inicjowanie nawiązania kontaktu bezpośredniego z rodzicami dziecka,
- informowanie rodziców i wyjaśnianie sytuacji dziecka, możliwości i form kontaktów z dzieckiem,
- uzyskanie od rodziców ważnych informacji o dziecku, dot. jego życia przed umieszczeniem w placówce,
- spotykane się z rodzicami w sprawach ważnych dla dziecka, wspólne poszukiwanie rozwiązań w sytuacjach problemowych,
- spotkania z rodzicami w miejscu ich zamieszkania, aby poznać warunki życia rodziny,
- świadczenie rodzicom poradnictwa w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych, socjalnych, prawnych, medycznych i in.
- wspieranie rodziców w kontaktach z dzieckiem w sprawach nawiązania ponownie czy utrzymania z nim więzi,

- inicjowanie kontaktów rodziców z instytucjami, wspieranie ich, udzielanie pomocy w sytuacjach trudnych z instytucjami,
- bieżąca wymiana informacji z rodzicami o funkcjonowaniu dziecka na wyjazdach, przepustkach, aktualnych potrzebach dziecka i możliwości ich zaspokajania,
- zapraszanie rodziców na posiedzenia Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, podczas którego ustalana jest zasadność dalszego pobytu ich dziecka w placówce i kierunki dalszej z nim pracy lub brak takiej zasadności,
- oferowanie rodzicom możliwości skorzystania z indywidualnej pomocy terapeutycznej w placówce, w tym udziału w systemowej terapii rodziny lub możliwości udziału w warsztatach podnoszących ich kompetencje wychowawcze,
- przygotowywanie dziecka do powrotu do rodziny naturalnej.

4. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 4: „Zwiększenie poczucia własnej wartości i poczucia sprawstwa zbliżających się do pełnoletności wychowanków, którzy w przyszłości będą usamodzielniani”:

- wprowadzenie zmian w dotychczasowym programie „Droga do usamodzielnienia”, poprzez zwiększenie zajęć nastawionych na rozwój indywidualny wychowanka, jego zasoby, zdolności i zainteresowania,
- objęcie nowym programem „Droga do usamodzielnienia” wychowanków w wieku 15-16 lat,
- wprowadzenie indywidualnych konsultacji dla wychowanków i bliskich mu osób dot. przyszłego usamodzielnienia,
- ustalanie wspólnie z wychowankiem i wychowawcą prowadzącym indywidualnych zadań do wykonania samodzielnie przez wychowanka, dokonywanie wspólnej oceny wykonania lub przyczyn nie wykonania tego zadania (uczenie kontaktów z instytucjami w celu załatwienia określonej sprawy),
- prowadzenie na bieżąco poradnictwa dot. usamodzielnienia dla wychowanków placówki i byłych wychowanków.

5. Planowane działania dotyczące realizacji celu szczegółowego nr 5: „Polepszenie jakości zaspokajania zasadniczych potrzeb wychowanków o charakterze materialnym i bytowym”:

- remont pomieszczeń grupowych w celu zwiększenia ich estetyki,
- bieżące odnawianie pomieszczeń sypialnych i wymiana w nich wyposażenia,
- kontynuowanie współpracy z dotychczasowymi sponsorami w celu pozyskiwania pomocy finansowej i rzeczowej dla zaspokajania potrzeb wychowanków, rozwijania ich zdolności i zainteresowań poprzez udział w odpłatnych zajęciach.

6. Planowane działania w zakresie realizacji celu szczegółowego nr 6: „Położenie nacisku w pracy z wychowankiem na działania stymulujące, związane z określonym stanem możliwości i potrzeb opiekuńczych”:

- diagnozowanie nowo przyjętych dzieci w celu określenia ich możliwości rozwojowych, opracowywanie wytycznych do pracy z indywidualnej z dzieckiem,
- aktualizowanie diagnoz wychowankom, opracowywanie nowych wytycznych do pracy indywidualnej z dzieckiem
- opracowywanie indywidualnych planów pomocy dziecku, w oparciu i mocne i słabe strony dziecka, we współpracy z asystentami rodzin lub pracownikami wskazanymi do współpracy z daną rodziną przez gminy, z uwzględnieniem w razie potrzeby działań kompensacyjnych i terapeutycznych.

7. Planowane działania w zakresie realizacji celu szczegółowego nr 7: „Zwiększenie kompetencji i umiejętności kadry pedagogicznej”:

- udział w zewnętrznych szkoleniach pracowników pedagogicznych,
- organizowanie szkoleń w zakresie podnoszącym umiejętności i wiedzę pracowników zgodnie z aktualnymi potrzebami placówki np. szkolenie z zakresu postępowania z dzieckiem o specyficznych potrzebach (np. dziecko z cukrzycą),
- organizowanie warsztatów dla pracowników zgodnie z potrzebami czy wprowadzaniem zmian do pracy opiekuńczo-wychowawczej, np. współpraca z asystentem rodziny,
- udział w systematycznych co miesięcznych superwizjach pracy własnej pracowników dot. tworzenia nowych rozwiązań w pracy z podopiecznymi, wsparcia dla pracowników, poszukiwania mocnych stron wychowawców.

8. Planowane działania w zakresie realizacji celu szczegółowego nr 8: „Polepszenie warunków pracy i doposażenie stanowisk pracy poszczególnych pracowników”:

- wygospodarowanie środków finansowych i zakup nowego sprzętu komputerowego do pracy dla specjalistów,
- doposażenie warsztatów pracy psychologa i pedagoga poprzez zakup narzędzi do badań diagnostycznych wychowanków,
- doposażenie gabinetów specjalistów i wychowawców w nowe atrakcyjne pomoce do zajęć.

Cel III. Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków.
2. Rozwój form pomocy mieszkalnej dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.
3. Tworzenie warunków dla grup wsparcia i grup rozwojowych pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
4. Udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej na usamodzielnienie oraz psychologicznej i prawnej.

Planowane działania w zakresie realizacji celu szczegółowego nr 1: „Zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków”:

- Usamodzielnienie to długotrwały proces wychowawczy, który wprowadza osobę usamodzielnianą do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym. W zależności od indywidualnej sytuacji życiowej może on trwać do kilku lat. Od 2008 r. znaczącą rolę w zwiększaniu kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków ma w naszym powiecie projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „S.A.N. Samodzielność. Aktywność. Niezależność.” W ramach projektu, usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej mogą korzystać z aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej oraz biorą udział w działaniach

środowiskowych. Projekt będzie realizowany do czerwca 2015 r.

2. Planowane działania w zakresie realizacji celu szczegółowego nr 2: „Rozwój form pomocy mieszkalnej dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą”:

- Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, udziela się m. in. pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Dotychczas na terenie Powiatu Oławskiego nie było mieszkania chronionego. Obecnie planowane jest utworzenie mieszkania chronionego dla 4 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Ma powstać w miejscu grupy usamodzielnieniowej Domu Dziecka – na ul. Młyńskiej w Oławie.

3. Planowane działania w zakresie realizacji celu szczegółowego nr 3: „Tworzenie warunków dla grup wsparcia i grup rozwojowych pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej”:

- Od 2014 r. w Zespole Rodzinnej Pieczy Zastępczej funkcjonuje grupa rozwojowa dla młodzieży od 14 roku życia, przebywającej w rodzinnej pieczy zastępczej. Na zajęciach prowadzonych przez psychologa poruszane są ważne dla młodzieży tematy, np. uzależnień, przemocy, seksualności oraz prowadzone są warsztaty i zajęcia integracyjne. Grupa ta stanowi ważny element w całym procesie usamodzielnienia wychowanków. Są również warunki do stworzenia grupy wsparcia dla wychowanków, którzy już opuścili pieczę zastępczą i są w procesie usamodzielnienia.

4. Planowane działania w zakresie realizacji celu szczegółowego nr 4: „Udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej na usamodzielnienie oraz psychologicznej i prawnej”:

- Udzielanie usamodzielnianym wychowankom pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, pomocy prawnej i psychologicznej, wiąże się przede wszystkim z zapewnieniem środków finansowych na ten cel.

V. Źródła finansowania systemu pieczy zastępczej

- budżet powiatu,
- budżet samorządów gminnych,
- opłaty wnoszone przez rodziców biologicznych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej,
- dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej,
- Europejski Fundusz Społeczny - Program Operacyjny Kapitał Ludzki
- aplikowanie o środki w programach konkursowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- pozyskiwanie środków w konkursach organizowanych przez organizacje pozarządowe,
- pozyskiwanie środków od prywatnych sponsorów (np. w zorganizowaniu „Mikołajek”)

VI. Realizatorzy Programu

Realizatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Oławie w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej oraz Dom Dziecka w Oławie w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej swoje obowiązki realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Jak wskazuje ustawa, system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

VII. Limit rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka

Limit rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka na lata 2014-2017.

	2015	2016	2017
Rodziny zastępcze zawodowe	5	6	7
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	2	3	4
Rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	3	4	5
Rodzinne domy dziecka	8	9	10

Ponieważ wciąż brakuje profesjonalnych rodzin zastępczych, należy tworzyć w powiecie jak najlepsze warunki do ich tworzenia. W ciągu ostatniego roku zmniejszyła się liczba rodzinnych domów dziecka i zawodowych rodzin o charakterze pogotowia rodzinnego. Limit rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka określony w Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2012-2014, nie został osiągnięty. Obecnie dwie rodziny zastępcze zawodowe i jedna niezawodowa planują przekształcić się w rodzinne domy dziecka. Zgłosili się również potencjalni kandydaci na zawodową rodzinę zastępczą pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego. Brak nowych kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej powoduje sytuację, w której rodzinne domy dziecka mają maksymalną liczbę dzieci, a nawet więcej niż osiem, w przypadku umieszczenia rodzeństwa. Jest to bardzo obciążające dla prowadzących rodzinne domy dziecka i rodzi zagrożenie wypalenia zawodowego opiekunów zastępczych.

VIII. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Zwiększenie liczby kandydatów podejmujących się zorganizowania i prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Wzrost liczby miejsc dla dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej w rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Spadek liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej poprzez rozwój współpracy pomiędzy instytucjami, które mają wpływ na poprawę sytuacji dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych.
4. Poprawa wizerunku pieczy zastępczej.
5. Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej instytucjonalnej.

Jednym z rezultatów realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017 jest ukazanie pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny, a także wzrost wiedzy o systemie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, może przełożyć się na liczbę pozyskiwanych kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych. Jednocześnie zmniejszy się liczba dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, a tym samym nakłady finansowe na utrzymanie niniejszych instytucji. Dodatkowe wsparcie istniejących już rodzin zastępczych poprzez: organizowanie specjalistycznych szkoleń, grup wsparcia i zapewnienie specjalistycznej pomocy m.in. psychologicznej, pozwoli na lepsze realizowanie założeń pieczy zastępczej, którym jest przygotowanie wychowanków do samodzielności. Prawidłowe wzorce życia rodzinnego i społecznego pozwolą na zmniejszenie w przyszłości patologii społecznych i ewentualnych umieszczeń ich potomstwa w pieczy zastępczej. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowanie nauki i uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych oraz wsparcie i pomoc w zamieszkaniu, m.in. w mieszkaniu chronionym, zapewni wychowankom poczucie dobrej drogi do pełnego usamodzielnienia. Ponadto szkolenia, kontakty i współpraca z innymi instytucjami i organizacjami, które świadczą swoją pracę na rzecz rodzin i dzieci podniosą możliwość integracji i współpracy z rodzinami zastępczymi.

Program będzie realizowany i monitorowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Oławie. Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie raz w roku będzie przedkładać sprawozdanie z efektów pracy Radzie Powiatu w Oławie i Staroście Oławskiemu.